

JOŠ JEDAN PRILOG STABILNOSTI KATEGORIJEIMENIČKOG RODA

– POVODOM REAGOVANJA A. ČIRGIĆA NA TEKST *ROD U GRAMATIČKOM OPISU IMENICA (PRILOG STABILNOSTI KATEGORIJE IMENIČKOG RODA)* –

Sanja Šubarić, Univerzitet Crne Gore, sanjas@t-com.me

10.31902/flil.28.2019.16
UDK 811.163.4'36(497.16)

Još jedan prilog stabilnosti kategorije imeničkog roda jeste odgovor na tekst *Povodom jednoga prikaza Gramatike crnogorskoga jezika (2010)*, koji predstavlja nenaučni osvrt A. Čirgića na naš rad *Rod u gramatičkom opisu imenica (prilog stabilnosti kategorije imeničkog roda)*. Iako se ne bavi naučnom argumentacijom, Čirgić je kao urednik časopisa u kome je objavio svoj tekst dao sebi za pravo da ga okvalifikuje kao „stručni rad“. Činjenicu da smo oponirali pristupu kojim se u *Gramatici crnogorskoga jezika* i udžbeničkoj literaturi zasnovanoj na njoj imenički rod određuje kao morfološka kategorija, koautor *Gramatike crnogorskoga jezika*, koautor *Crnogorskog jezika za II razred gimnazije* i urednik časopisa *Lingva Montenegrina* vrlo neuko tumači kao naše neslaganje sa „metodološkim pristupom izradi *Gramatike crnogorskoga jezika*“. Pošto nije od onih koji se bave „suvom naukom“, u konkretnom osvrtu svoju stručnost dokazuje tehnikom zamjene teza, igrom izmišljanja grešaka, izbjegavanjem suštine, hipotezom o teritorijalnom identitetu Crnogoraca koji koriste oblike *zeke, mede...* odnosno *zeki, medi...*, domišljanjem naše dokolice, ali i pretpostavkom o porastu naše „citatnosti“...

Ključne riječi: imenice, gramatički rod, muški/ženski/srednji rod, dvorodnost, nominativni nastavak, imenička paradigma, gramatički broj, modifikatori, *Gramatika crnogorskoga jezika (2010)*, Adnan Čirgić

Inspirisani promišljanjima Lade Badurine o raslojavanju jezika i diskursnim tipovima, svake školske godine u okviru nastave iz predmeta Analiza diskursa sa studentima razgovaramo o implicitnoj odnosno eksplicitnoj dijalogičnosti naučnog diskursa. Između ostalog, polazeći od činjenice da je „osjećaj dobra ukusa“ subjektivna kategorija, „polemički“ pokušavamo da dođemo do odgovora „gdje je *granična crta* koja polemički ton odvađa od uvredljivog i svađalačkog“ (Badurina: 123). U tom smislu „stručni rad“ Adnana Čirgića *Povodom jednoga prikaza Gramatike crnogorskoga jezika (2010)* prihvaćemo kao svojevrsnu ilustraciju subjektivnog, sujetnog, kontradiktornog i nepristojnog reagovanja na drugačiji naučni stav.

Naime, u časopisu Fakulteta za crnogorski jezik i književnost sa Cetinja – *Lingva Montenegrina*, br. 23, iz juna 2019, urednik časopisa A. Čirgić objavio je svoj osvrt na naš rad *Rod u gramatičkom opisu imenica (prilog stabilnosti*

kategorije imeničkog roda), objavljen u junu 2018. u časopisu Filološkog fakulteta Univerziteta Crne Gore – *Folia lingustica et litteraria*, br. 20. Iako smo se u navedenom radu, saglasno njegovom naslovu, bavili isključivo konkretnom gramatičkom kategorijom, Čirgić podvaljuje čitaocima svoga časopisa, pozivajući se na netačnu „obavijest“ svojih kolega, i kvalifikuje naš rad kao prikaz *Gramatike crnogorskoga jezika* iz 2010 (?). Bez obzira na činjenicu da smo već u uvodnom dijelu rada sasvim precizno konkretizovali i naslov i sadržaj rada rekavši da ćemo radom, polazeći od toga da se kategorija imeničkog roda različito određuje u srpskoj, hrvatskoj i bosanskoj literaturi, predočiti njen status u „prvoj službenoj gramatici crnogorskoga jezika“, Čirgić svoj osvrt na naš rad neutemeljeno, nenaučno, neakademski, pa i neetički naslovljava *Povodom jednoga prikaza Gramatike crnogorskoga jezika (2010)*, a onda krajnje laički spočitava da je za nas sporan u stvari „metodološki pristup izradi *Gramatike crnogorskoga jezika*“. Pitanje je kako lingvista Čirgićevog ranga može staviti znak jednakosti između pristupa u određenju roda imenica crnogorskog jezika i „metodološkog pristupa izradi *Gramatike crnogorskoga jezika*“?

Pošto je Čirgić pokazao da je autor koji zna da „dade“ tekstu adekvatan naslov, čudi se naslovu našeg rada. Zbog njega proziva i „prilično brojni uređivački odbor“ časopisa *Folia lingustica et litteraria*, a zapravo zloupotrebljava autoritet urednika i beskrupuloznom zamjenom teza podmeće neprofesionalizam i pojedinim članovima redakcije svoga časopisa. Čudo je za Čirgića kako lingvista iz Crne Gore i profesor Studijskog programa za crnogorski jezik i južnoslovenske književnosti Univerziteta Crne Gore čita *Gramatiku crnogorskoga jezika (2010)* i kako rad u kome se argumentovano oponira morfološkom određenju roda imenica crnogorskog jezika nije zaustavljen negativnom recenzijom? On naravno zna, ali se ponaša kao da ne zna, da se različitost u naučnim stavovima ne potire i ne zaustavlja malicioznim i ideološki nadahnutim recenzijama, osvrtima, prikazima..., ali i da istinska nauka ne priznaje monopolizam i pokušaje monopolskog ograničavanja naučnih interesovanja.

Iz nerazumljivih razloga za autora reagovanja na naš rad podrugivanje je to što je *Gramatika crnogorskoga jezika* u svom Predgovoru određena kao „prva službena gramatika crnogorskoga jezika“ i što smo mi konkretnu činjenicu saglasno pravilima tehnike naučnog rada preuzeli i obilježili navodnicima. Očigledno vrijeme čini svoje pa nakon „punih devet godina“ koautor *Gramatike* Čirgić dovodi u pitanje i njeno autorstvo – Čirgić, Pranjković, Silić jeste redosljed autora naveden u *Gramatici crnogorskoga jezika* iz 2010, i mi smo, opet saglasno pravilima tehnike naučnog rada, a ne „struke“ (?) – na koju se poziva Čirgić, bili dosljedni u njegovom navođenju. Šta stoji iza Čirgićevog „premetanja“ redosljeda autora (Čirgić, Silić, Pranjković) nije u domenu naših interesovanja.

Jasno je da Čirgić zbog naučne uskogrudosti i sujete nije kadar da procijeni vrijednost našeg „priloga stabilnosti kategorije imeničkog roda“. Bježeći

od suštine, naslućuje mogućnost prigovora „naših lingvisti tradicionalista“ (?) i kaže da pobude njegovog reagovanja nisu nacionalističke. Pobude možda i nisu, ali tvrdnje jesu. Tvrdnja tipa da Sanja Šubarić crnogorski jezik „ne smatra jezikom – iako to nigdje eksplicitno ne kaže“, zasigurno nije rezultat naučnog promišljanja. Naučnu dimenzioniranost takve tvrdnje treba posmatrati u svjetlu činjenice da je Sanja Šubarić predavač na Studijskom programu za crnogorski jezik i južnoslovenske književnosti Univerziteta Crne Gore, da je učestvovala u izradi *Rječnika crnogorskog narodnog i književnog jezika* Crnogorske akademije nauka i umjetnosti, a zainteresovani je mogu sagledavati i u kontekstu drugih radova u kojima Šubarić neposredno ili posredno komentariše ortografska odnosno gramatička pravila crnogorskog jezika (*Status skraćena – u istorijskoj i savremenoj perspektivi, O leksičkim spojevima tipa Omer(-)paša, Prilog istoriji jezika – disimilacija i metateza suglasnika u pisanoj građi XIX vijeka*¹). Bez nacionalističkih pobuda problematizuje Čirgić i građanski identitet Sanje Šubarić jer smatra da morfološko određenje roda imenica u *Gramatici crnogorskoga jezika* može osporavati „onaj ko Crnu Goru smatra nečijim regionom“ – konkretnije rečeno, nakon Čirgićevog reagovanja suočeni smo sa činjenicom da građanski/državni identitet u Crnoj Gori postaje sporan upotrebom oblika *zeki, medi, brici, deki...*, odnosno oblika *zeke, mede, brice, deke...*?

Čirgićeva pretpostavka „da Sanja Šubarić voli temeljno da čita“ jeste tačna. I baš zato što je tačna, zadržaćemo se na segmentu njegovog reagovanja u kome tendenciozno citira i ne baš tačno parafrazira sadržaj knjige *Gramatika roda* (Pišković 2011). Preciznosti radi, na str. 70–71 navedene knjige ne daje se, kako on navodi, „pregled 'obrade gramatičke kategorije roda i klasifikacije imenica u hrvatskim gramatikama'“ (Čirgić: 18) – na tim stranicama autorka Pišković u deset tačaka iznosi samo zaključak koji se tiče šireg pregleda predstavljenog na tridesetak stranica (43–70) (na čije fragmente slučajno upućuje i fusnota broj 12 iz našeg rada (Šubarić 2018)). Deveta tačka tog zaključka odnosi se na hrvatske gramatike u kojima su imenice klasifikovane po rodovima, a ne po deklinacijskim vrstama; među njima je i Silić–Pranjkićeva gramatika iz 2005, pa Čirgić citira i parafrazira upravo tačku devet, uvjeren da je njen sadržaj dovoljan odgovor za sve one koji se pitaju zašto je imenica *tata* ženskog roda..., a onda i dovoljan razlog da se razvrstavanje imenica prema rodovima predstavi kao „opšta i savremena praksa u štokavskoj lingvistici“? Očigledno, stav autorke Pišković o sintaksičkoj prirodi roda nije bio vrijedan njegovog pomena, a kao naučni probirljivac procijenio je da za „štokavsku lingvistiku“ težinu nema ni izvod iz recenzije Ive Pranjkićeva štampan na koricama *Gramatike roda*: „*Gramatika roda* izvanredno je konsistentna i vrlo pregledno pisana studija o kategoriji roda u hrvatskome jeziku. Autorica govori o gramatičkome, leksičkome, referencijalnome i društvenome aspektu roda i sve te aspekte utemeljeno, uvjerljivo i meritorno

¹ Vid. popis literature na kraju teksta.

problematizira. Posebno naglašava da je gramatički rod sintaksička kategorija koja se ne očituje u samoj imenici, nego se otkriva na rodno flektivnim riječima pridruženim imenici. Pritom uspješno diskvalificira pokušaje da se rod odredi kao morfološka i/ili derivacijska kategorija koja se prepoznaje po gramatičkome ili derivacijskome morfemu. Pojedine rezultate do kojih su došli brojni istraživači roda u različitim jezicima autorica vrlo kreativno primjenjuje u svojim prosudbama i analizama. *Gramatika roda* sasvim je sigurno nezaobilazna znanstvena monografija o kategoriji roda u hrvatskom jeziku.“

Dakle, hrvatski naučnik Ivo Pranjković, koautor *Hrvatske gramatike* (Silić, Pranjković 2007) i koautor *Gramatke crnogorskoga jezika* (Čirgić, Pranjković, Silić 2010), u kojima se rod određuje kao morfološka kategorija, nema problem što autorka Pišković „uspješno diskvalificira pokušaje da se rod odredi kao morfološka ... kategorija“. Za razliku od Čirgića, naučnik Pranjković očigledno nema potrebu da naučne stavove drugačije od svojih osuđuje negativnim recenzijama. Ako se ugleda na Pranjkovića, možda i ovdašnji autor *Gramatike crnogorskoga jezika* prevaziđe ljudsku i naučnu uskrudost.

O prirodi i naučnoj utemeljenosti Čirgićevih argumenata svjedoči i činjenica da morfološku prirodu imeničkog roda brani i spornošću upitnika kao interpunkcijskog znaka. Tako na str. 18 Čirgić citira našu konstataciju, istina – interpunkcijski uobličenu znakom pitanja: „Uopštenim određenjem roda kao morfološke kategorije sugerisano je da se rod određuje prema gramatičkoj morfemi / nastavku – samim oblikom imenice odnosno paradigmatski?“. Zbog našeg upitnika on je u dilemi, i nelogičnoj i formalnoj – da li nam je „nešto nejasno“ ili želimo „čitaocu *Gramatiku crnogorskoga jezika* predstaviti kao nejasno i pogrešno štivo“. Za potrebe reagovanja dokaz o neopravdanosti našeg upitnika koautor *Gramatike* nije našao u gramatičkom opisu imenica i poglavlju posvećenom morfologiji – našao ga je u njenom Predgovoru: već na str. 15 odnosno 16 dvije rečenice kažu da za naš upitnik „nema mjesta“ jer suština morfološke prirode imeničkog roda jeste u njima: „Imenice na *-a* sa značenjem muške osobe ovde se tretiraju kao imenice ženskoga roda jer se mijenjaju kao i sve druge imenice (ženskoga roda) na *-a*. U vezi s time treba istaći da je napravljena razlika između roda imenica i pola osobe koja se njima označava.“ (???) Suštinski, i posle ovakve suštine naš upitnik o(p)staje. Njegova umnoženost nosi rizik da ga ovdašnji koautor *Gramatike crnogorskoga jezika* i ovdašnji zastupnik ženskog roda imenice *tata* prepozna kao novi znak (interpunkcijskog) ugrožavanja crnogorskog, na račun bosanskog, hrvatskog i srpskog jezika...

Da se ipak radi o čovjeku koji zna da poklekne pred istinom, Čirgić pokazuje i priznanjem da Sanja Šubarić tačno i valjano citira i parafrazira druge autore. To saopštava čak na dva mjesta svoga reagovanja (str. 19, 22). Međutim, u kontekstu citiranja i parafraziranja zamjera nam zbog „učitavanja“. Bez obzira na dostupna tumačenja glagola *učitavati*, shvatamo da smo takozvano „učitavanje“

uradili na „štetu“ sintagmi *taj gazda* i *silan paša*. Čirgić tvrdi da „Nigde u *Gramatici* ne piše da su *taj gazda* i *silan paša* ženskoga roda“. I istina je da ne piše, ali pošto piše da su *gazda* i *paša* ženskog roda – kako objasniti muški rod determinatora koji stoje uz konkretne imenice? Iako shvata bit pitanja, on je nevjesto izbjegava i u pokušaju da objasni razlog zbog kojeg su autori *Gramatike* upotrebili konkretne determinatore, on lingvistički posrće (str. 19): „Determinator *taj* uz njih stoji upravo da pokaže kako na prirodu njihova ženskoga gramatičkog roda ne utiče činjenica da označavaju bića muškoga pola.“? Svojim lingvističkim nonsensom Čirgić nudi saznanje da pridjevska zamjenica *taj* ne utiče na rod imenice koju određuje, odnosno da odredbena riječ ne utiče na gramatička svojstva riječi od koje zavisi. Posredno tako dolazimo do još jedne gramatičke istine crnogorskog jezika – pridjevi i pridjevske zamjenice nisu nesamostalne riječi koje rod, broj i padež dobijaju od imenica uz koje stoje, a za eventualne gramatičke zablude o (ne)samostalnosti konkretnih riječi naravno „nijesu krivi autori *Gramatike crnogorskoga jezika*. Tome je kriv štokavski gramatički sistem“ (upor. Čirgić: 19). U odnosu na sve to branitelj morfološke kategorije roda nastavlja da posrće, pa u našem nastojanju da aktuelizujemo pitanje neopravdanog zanemarivanja i negiranja sintaksičke prirode imeničkog roda ne vidi ništa drugo do podmetaenje neistine „da se autori *Gramatike crnogorskoga jezika* nijesu bavili kongruencijom“. Lingvistički obrazovan čitalac kontekstualizacijom upravo te njegove tvrdnje sa rečenicom koja joj prethodi („Druga je stvar što bi Sanja Šubarić da autori *Gramatike* u poglavlju o morfologiji govore o sintaksičkim kategorijama“) shvatiće da je znalac Čirgić ipak u neznanju i da ima problem sa gramatičkim opsegom pojave (za njega *kategorije*) zvane *kongruencija*. Da nije u neznanju, možda bi razumio da je zapravo „i prva i druga stvar“ to što Sanja Šubarić smatra pogrešnim određenje imeničkog roda isključivo kao morfološke kategorije. U odnosu na to, svakako sa malo više koncentracije, mogao je svoje reagovanje učiniti i preglednijim i istinitijim, pa istaći: *Treća je stvar što autori Gramatike u poglavlju o morfologiji govore o kongruenciji brojevnih imenica, a četvrta što o kategorijama koje su odredili kao isključivo morfološke (rod, broj i padež) govore u poglavlju o sintaksi odnosno u poglavlju o kongruenciji*². Kako god, tragom njegovog komentara otvorili smo 234. i 267. str. *Gramatike* (poglavlje o sintaksi) i obratili pažnju na tumačenje semantičke kongruencije na nivou „sintagmema“ odnosno rečenice. Suštinu „upozorenja“ o semantičkoj kongruenciji sa str. 234 svešćemo na primjer *ugledan vođa* i komentar autorâ: „Kad su glavni tagmemi imenice koje su gramatički ženskog roda, a označavaju osobe muškog pola, npr. ... *vođa* ..., onda zavisni tagmemi imaju u jednini gramatički oblik muškog roda,

² „Kongruencija je tip gramatičke veze među tagmemima koji podrazumijeva potpuno ili djelimično slaganje glavnoga i zavisnoga tagmema u gramatičkim svojstvima, i to u rodu, broju i padežu. Tako npr. u sintagmemu *mirno more* zavisni tagmem (*mirno*) ponavlja (podvukla S. Šubarić) gramatička svojstva glavnoga (*more*): srednji rod, jednina, nominativ.“ (Čirgić, Pranjčević, Silić: 233). Isti sadržaj (i sti primjer) nalazimo i u *Gramatici hrvatskoga jezika* (Silić, Pranjčević: 262).

npr. ... *ugledan vođa*." Naše pitanje jeste zašto je zanemarena činjenica da ista imenica može označavati i osobu ženskog pola, a onda i kog roda će biti zavisni tagmem u slučaju kad imenica *vođa* referira na osobu ženskog pola? Naravno – muškog i mi ćemo reći da je u pitanju gramatička/oblička kongruencija. Otuda i za vezu *crnogorski lingvista* Čirgić će reći da je primjer semantičke kongruencije ukoliko je riječ o osobi muškog pola, ali šta će reći za kongruenciju u istom primjeru kada se odnosi na osobu ženskog pola? Da li će konstatovati nekongruencijnost glavnog i zavisnog tagmema?

U ime „suve nauke“, bez obzira na formu i ton Čirgićevog reagovanja, nećemo prekoračiti granice dobrog vaspitanja i uljudnosti, pa ćemo se kao nekadašnji Čirgićev profesor i kao dobronamjeran lingvista na njegov primjer *Ona je loš profesor, a gori lingvist*, osvrnuti samo na lingvističkoj ravni. Podsjetićemo ga da je i *Pravopisom crnogorskoga jezika* oblik *gori* određen isključivo kao komparativ pridjeva *zao* (ne i kao komparativ pridjeva *loš*) (str. 183), ali i zamjeriti mu jer su ga subjektivnost i loša namjera koštale gramatičke preciznosti. Nekreativna aluzija jeste u stvari njegov odgovor na naše zapažanje da su u odnosu na imenice tipa *gazda, Ilija...* zapostavljene imenice tipa *djevojčurak, curetak, curičak...*, odnosno *student, pisac, profesor...* „Aluzivnost“ primjera bila je važnija od njegove gramatičke korektnosti i adekvatnosti, pa Čirgić na račun imenica gramatičkog muškog, a referencijalnog ženskog roda, afirmiše imenice muškog roda koje referiraju na osobe oba pola (*profesor, lingvist*). Dakle, pošto za njega cilj opravdava sredstvo: „U navedenim imenicama nema ništa morfološki specifično... Nema ništa specifično čak ni sintaksički... (u objema grupama modifikatori su riječi muškoga roda (istakla S. Šubarić³), npr. *Ona je loš profesor, a gori lingvist*)...“ (Čirgić: 20).

Kako je povodom prethodno pomenutih imenica – *djevojčurak, curetak, curičak, student, pisac, profesor* – Čirgić konstatovao da smo njihovim pominjanjem uključili „semantiku“ u „pitanja“ koja određujemo „kao strogo sintaksička“, važno je reći da nije riječ o „pitanjima“ – riječ je o konkretnoj gramatičkoj kategoriji, koju ne određujemo „strogo“ – već primarno sintaksički. Istina je i da smo pominjanjem konkretnih imenica semantiku „uključili“ jednako onoliko koliko su je uključili i autori *Gramatike crnogorskoga jezika* sugestijom da „Treba razlikovati gramatičku kategoriju roda imenica od pola pojma koji one označavaju“ i navođenjem imenica tipa *paša, Ilija, Nikola* – kao imenica ženskog roda koje označavaju osobe muškog pola. Tom logikom – ako „semantika“ te vrste znači odstupanje od stava o primarno sintaksičkoj prirodi imeničkog roda, onda ni autori *Gramatike* nisu sasvim sigurni u opravdanost svrstavanja roda u morfološke kategorije? Uostalom, Čirgićeva stamenost u stavovima ogleđa se i u činjenici da je u koautorskim udžbeniku *Crnogorski jezik za II razred gimnazije* na sugestiju

³ Podvučeno kako bismo autoru skrenuli pažnju na lošu odnosno u semantičkom smislu neprihvatljivu formulaciju.

da ne treba miješati rod i pol nadovezao tvrdnju: „S obzirom na biološku razliku između bića muškoga i ženskoga pola, u jeziku se razlikuje rod imenica kojima se ta promjena registruje“? (Čirgić, Šušanj: 52). U kontekstu naučne stamenosti pretpostavićemo da je previdio objašnjenje – kako imenice svojim rodnom registruju razliku u polu bića – npr. imenica *tata*?

Naučnu kompetentnost i dosljednost u izbjegavanju suštinskih pitanja o prirodi imeničkog roda Čirgić pokazuje i na str. 20. On ima potrebu da se ironično osvrne na naše realno zapažanje da je u *Gramatici crnogorskoga jezika* „singularnom obliku *auto* mimo norme tradicionalno primjenjivane na prostoru crnogorskog jezičkog izraza, pa i mimo aktuelnih normi ostalih jezika koji se govore na prostoru nekadašnjeg srpskohrvatskog jezika, uz uobičajen muški dodijeljen i srednji rod“, ali nije kadar da odgovori zašto u *Gramatici crnogorskoga jezika* piše da imenica *auto* kao imenica sa dva roda ima dvije deklinacije. Zabljesnut blistavošću jednostavne nauke, sa ironijom i bez nje, ne umije Čirgić da odgovori na pitanje „kako razlučiti vrijednost roda imenice *auto* s obzirom na morfološku istovjetnost njenih oblika u muškom i srednjem rodu?“ (Šubarić 2018: 37). I kad se otrese od ironije i smogne snage da prizna grešku jer je imenica *auto* određena kao imenica sa dva roda i dvije deklinacije (Čirgić: 24–25), smušeno se povlači i opet zapliće: nakon zahvalnosti zbog ukazivanja na grešku objašnjava da „(stvarni) propust“ jeste „propust“ samo zbog toga što nije naglašeno „da se i kao *taj auto* i kao *to auto* imenica *auto* mijenja po istome deklinacijskom tipu“...?⁴ (dakle, Čirgić o naglašavanju nenaglašenog, tačnije neizrečenog, a mi o eksplicitnoj rečenici „Neke imenice imaju dva roda i stoga dvije deklinacije“ (Čirgić, Pranjković, Silić: 68; upor. Šubarić 2018: 24)). I opet principijelno principom kongruentnosti (*taj auto*, *to auto*) ilustruje i dokazuje morfološku prirodu imeničkog roda? Potišten zbog morfološke istovjetnosti imenice *auto* u muškom i srednjem rodu, pokušava da se uzdigne pozivajući se na svoja sociolingvistička znanja sticana čitanjem „Silićevih sociolingvističkih studija“ (str. 20). Međutim, ispostavlja se da je čitanjem jednolične sociolingvističke literature propustio i neka opšta znanja, pa suočivši se sa leksičko-semantičkim barijerama iz našeg rada uspijeva da preko *normativnog uzusa* i *uzusa regije normu* i *uzus* dovede u odnos sinonimije.

Iz nastavka Čirgićevog reagovanja saznajemo i to da za njega, kao posvećenog naučnog stvaraoca, nije uzaludno da se bavi tuđim „uzaludnim poslom“. U tom smislu vrijedni njegove pažnje bili su naši komentari koji se odnose na tvrdnju iznijetu u *Gramatici* – da imenice koje u nominativu jednine imaju nastavak *-o* ili *-e* i označavaju bića nemaju oblike množine (tipa: *striko*, *đedo*, *Branko*, *Vojo*, *Bane*...). Povodom konkretnih imenica procijenio je da nije uza-

⁴ Autor reagovanja zaobišao je u ovom kontekstu imenicu *kino*, iako smo mi problematizovali činjenicu da je i ona u *Gramatici* prepoznata kao dvorodna imenica sa dvije deklinacije – vjerovatno ne radi minimiziranja konkretnog „propusta“, već zbog toga što zahvaljivanje ipak nije njegov manir.

ludno da citiranjem 37 redova našeg teksta (na jednoj stranici – u kontinuitetu) pokaže „uzaludnost posla“ kojim smo se bavili (Čirgić: 21), ali i da je u svrhu istog nužno izostaviti dva i po reda teksta u kojima smo konstatovali da je predočenu tvrdnju varirao u koautorskom udžbeniku *Crnogorski jezik za II razred gimnazije* – prema variranoj verziji iste imenice „uglavnom⁵ nemaju množinu“. Pošto je kolebljivost svog stava u reagovanju sveo na tri tačke izdvojene zagradama – „(...)“, „uzaludnost“ mišljenja drugačijeg od njegovog dokazuje bezuslovnom tvrdnjom: „Te imenice nemaju množinu u predmetnoj *Gramatici* zato što je nemaju ni u jeziku (crnogorskome)“ (Čirgić: 22). Nema objašnjenje, ali je siguran da crnogorski jezik nema *čike, bate, brace, kuće, zeke...* (iako ima *tete, seke, mace, koke...*) – toliko siguran da ne zalazi u pitanja koja potenciraju morfološku, značenjsku i pragmatičku opravdanost tih oblika. Jednako je siguran i da u gramatičkom ustrojstvu crnogorskog jezika nema mjesta za oblike *čiki, bati, braci, kuci, zeki...*, svodeći, sa pozicije (ko)normodavca crnogorskog jezika, njihovu upotrebnu vrijednost na oznaku teritorijalne pripadnosti. Svojim reagovanjem Čirgić je pokazao i da kao naučnik koji svoj naučni izraz temelji na nacionalističkim i kvazipatriotskim stavovima, ima problem sa „suvom naukom“ Sanje Šubarić. Problem mu je i to što Sanja Šubarić „vješto izvodi pravila“, pa se usudila da na osnovu primjera *Branko* zaključi da bez množine u crnogorskom jeziku ostaju i *Janko, Žarko, Marko, Željko, Zdravko, Slavko...* odnosno „muška imena sa osnovom na *sonant + k*“...? Iako je takav zaključak i logičan i ispravan, umišljeni Čirgić ima potrebu da se odbrani – u njemu prepoznaje pravilo koje se pripisuje autorima *Gramatike*, a oni se nisu bavili „takvim pravilima“, niti su ih smatrali potrebnim. Pitamo se koja vrsta štete je nanesena *Gramatici* konkretnim „pravilom“...? I ne samo to – rezonujući iz Čirgićeve perspektive, pitamo se da li bi ga manje bolio naš stav da je priznao sebi da on u segmentima nije saglasan ni sa stavovima naših cijenjenih profesora, lingvističkih autoriteta, čije naslove u tom kontekstu i pominjemo.

Pošto smo ga opteretili logikom „suve nauke“, Čirgić pokušava da zavede čitaoce „naukovanjem“ druge vrste i navodi ih na pomisao da je u našem radu ime *Pavle* prepoznato kao muško ime sa osnovom na *sonant + k*, odnosno kao ime sa dugouzlaznim akcentom, ali i da smo mimo norme ime *Bane* obilježili dugouzlaznim akcentom. Koliko se zanio u igri izmišljanja grešaka, govori činjenica da nam je zamjerio na zanemarivanju upravo onog komentara iz *Gramatike* koji potvrđuje regularnost uzlaznog akcenta na prvom slogu imena *Bane*. U njegovoj igri i kad postoji mogućnost izbora, izbor je sporan – zašto *Báne* kad može *Bâne*? Sve u svemu, u uzaludnom pokušaju da dokaže „uzaludnost našeg posla“, Čirgić je razotkrio i nove detalje svog naučnog profila – saznali smo da prezire „suvu nauku“, da nije od onih koji baš temeljno čitaju, da se u tumačenju jezika ne bavi pravilima i da zna da se zaigra u igri izmišljanja grešaka...

⁵ Podvukla S. Šubarić.

Svoje nezadovoljstvo Čirgić ne krije ni zbog činjenice da smo tvrdnji iz *Gramatike* prema kojoj imenice muškog roda na -o i -e koje označavaju bića nemaju oblike množine oponirali i primjerima imenica stranog porijekla na -o koje referiraju na osobe muškog pola, tipa – *albino* i *maestro*, kao i pozajmljenicama na -o koje referiraju na životinje oba pola, tipa – *bufalo* i *flamingo*. Iz ugla koautora „prve službene gramatike crnogorskoga jezika“ predočena gramatička istina jeste ni manje ni više do „gramatička trica“ (Čirgić: 22–23). Zbog „gramatičke trice“ on se nije libio da se pozove na riječi priređivača Silićeve knjige *Dihotomije*, izvrsnog lingviste Ivana Markovića – lingviste koji podjelu imenica prema rodu (kakva je u *Gramatici crnogorskoga jezika*) ne smatra metodološki dobrom... (Marković: 269), i koji rod definiše prema „jednoj od ponajboljih (i ponajkraćih) odredaba roda – onoj Ch. Hocketta“ (Marković: 237), a koja podrazumijeva da se rod prepoznaje na osnovu slaganja modifikatorskih riječi sa imenicom. Međutim, Markovićevo poimanje roda izvan je Čirgićevih interesovanja i ne zavređuje njegovo citiranje, niti pominjanje. Preko čistog imena ozbiljnog naučnika, na način koji je izvan granica dobrog ukusa, brani se Čirgić od množine imenica *albino*, *maestro*, *bufalo*, *flamingo*... U odbrani od gramatičke istine, dokoličarski, domišlja i našu dokolicu...

Pošto se posvetio domišljanju naše dokolice i identifikovanju (preko tuđeg imena) naših „gramatičkih trica“, zanemariće Čirgić naše viđenje morfološkog dubletizma tipa *lingvist/lingvista* odnosno *diplomat/diplomata*. Izostanak komentara možemo tumačiti kao njegovu saglasnost sa datim tumačenjem – uslovljenu poimanjem da rod, broj i paradigma konkretnih imenica ipak nisu „trica“? Interesantno je da je Čirgić bez primjedbe i kada su u pitanju naše napomene o rodu složenih skraćenica. Ne zamjera nam što smo se u okviru njih pozvali na naš rad *Status skraćenica – iz istorijske i savremene perspektive* (2017), u kome je konstatovano da „*Gramatika crnogorskoga jezika* skraćenica nastalim od višechlanih naziva posvećuje svega jednu, prilično nepreciznu, rečenicu“ (Šubarić 2017: 278) odnosno da normativna literatura crnogorskog jezika (gramatička i pravopisna) ne konkretizuje upotrebu akronima i njihovu (ne) promjenljivost. Očigledno, iako rad *Status skraćenica – iz istorijske i savremene perspektive* jednim dijelom jeste i kritički osvrt na status skraćenica u normativnoj literaturi crnogorskog jezika, Čirgić ga nije doživio kao atak na „metodološki pristup izradi“ *Pravopisa* odnosno *Gramatike*... Ili možda nije primio „obavijest“ o njegovom sadržaju?

U odnosu na realne gramatičke dileme govornika uslovljene morfološkim dubletizmom *lingvist/lingvista* i *diplomat/diplomata* i u odnosu na dileme u vezi sa rodom akronima, Čirgić je spremniji za razrješenje dileme da li je *Vasilija* (u *Gramatici* neakcentovano) muško ili žensko ime. Koautor savremene *Gramatike crnogorskoga jezika* tvrdi da je *Väsilija* muško ime u Crnoj Gori – „taman kao i ime *Väsilije*“ (str. 23). Za to nema savremenu potvrdu, ali ima arhaičnu zakletvu

Svetoga mi Vàsilijē – istina, bez izvora primjera. Kaže Čirgić i da mu nije poznato da li postoji „istovjetno žensko ime u Crnoj Gori“ i da će vjerovati našoj riječi... Ipak, da se njegova saznanja ne bi svodila na vjerovanje našoj riječi, a naslućujući da voli vraćanje u prošlost, reći ćemo mu da je ime *Vasilija* nosila npr. i poznata Čevljanka, jedina žena učesnica Mojkovačke bitke – kćerka serdara Jovana Vukotića.

I na str. 23 Čirgić insistira na svojoj zbunjenosti – opet pominje kongruenciju, ovoga puta ne kao *sintaksičku* već kao *sintaktičku*, i ne kao *kategoriju*, već kao *činjenicu*. Iako su u *Gramatici* rod, broj i padež određeni isključivo kao morfološke kategorije, i iako se u njoj kongruencija tumači kao realizacija baš tih kategorija na sintaksičkoj ravni, Čirgić ne uspijeva da prepozna morfosintaksičku pojavnost kongruencije (vid. fusnotu 2 ovoga teksta). Izvinjava nam se što u poglavlju o morfologiji autori *Gramatike* nisu uzeli u obzir kongruenciju, opet previđajući da je jesu uzeli u obzir – i to eksplicirajući kako se u kongruenciji ponašaju brojevnice, tj. „imenice na *-ojic-a* i *-oric-a*“ i „imenice na *-oje-∅* i *-or-o*“⁶, ali i navodeći primjere tipa *taj kino / to kino, taj auto / to auto, taj gazda, silan paša*... Dakle, princip kongruencije u *Gramatici crnogorskoga jezika* u poglavlju o morfologiji predočen je ilustracijama, a djelimično i teorijskim opisom brojevnih imenica. Svakako, nakon predočenih činjenica izvjesno je da koautor *Gramatike* Čirgić ne poznaje njen sadržaj – zato je i došao u situaciju da „punih devet godina“ nakon njenog objavljivanja stavlja na papir nepotrebna i brzopleta izvinjenja. Možda je vrijeme da joj se posveti temeljnim iščitavanjem...

Da pristup koji u klasifikaciji imenica objedinjuje rod i njihovu promjenu ima svoje zamke čak i za one koji ga zagovaraju, potvrđuje Čirgićevo tumačenje konstatacije da su *zbirne imenicne na -ad-∅ ženskog roda* (str. 23). Za njega takva formulacija nije precizna i nosi ozbiljnu dilemu – da li se te imenice, kao imenice koje u nominativu jednine imaju *-∅*, mijenjaju kao imenice tipa *žen-a* ili kao imenice tipa *kost-∅* (???)?. Zbog toga smatra da je važno naglasiti da se zbirne imenice na *-ad-∅* dekliniraju „Po obrascu promjene imenica ženskog roda na *-∅*“ (???)?. Međutim, reklo bi se da njegov osjećaj za preciznost varira zavisno od roda, pa mu je promaklo da u *Gramatici* na str. 70 stoji napomena da se imenice muškog roda tipa *kimon-o* u množini „mijenjaju kao imenice srednjeg roda“ – bez naglašnosti da li se mijenjaju kao množina imenica srednjeg roda sa završetkom *-o* (tipa *kol-o*), *-e* (tipa *vijeć-e*) ili *-∅* (tipa *šem-e-∅*)? Zbog neujednačenog osjećaja za preciznost po rodovima, promaklo mu je vjerovatno i to da smo i povodom ovih posljednjih imenica konstatovali: „formulacija da se ‘u množini mijenjaju kao imenice srednjega roda’ kao da oponira činjenici da su njihovi oblici množine zaista srednjeg roda“ (Šubarić 2018: 26). Da mu nije promakla citirana konsta-

⁶ U poglavlju *Imenice na -ojic-a i -oric-a* nalazimo: „U kongruenciji one se ponašaju kao imenice srednjega roda množine, npr.: *Obojica su došla...*“, dok u poglavlju *Imenice na -oje-∅ i -or-o* piše: „U kongruenciji se ponašaju kao imenice srednjega roda jednine, npr.: *Pjevalo je dvoje dece...*“ (Čirgić, Pranjković, Silić: 80).

tacija, bile bi mu prozirnije i naše napomene o zbirnim imenicama na *-ad-ø*. U kontekstu Čirgićevog osjećaja za preciznost simptomatično je i to što je bez njegovog osvrta ostao naš komentar u vezi sa (ne)preciznošću određenja imenica *oči* i *uši* (Šubarić 2018: 36) odnosno u vezi sa rečenicom: „I imenice *oko* i *uho* u množini mijenjaju se po obrascu imenica ženskoga roda na *-o*“.

Ne želi intelektualac Čirgić da njegov prikaz bude „sumorniji“ od našeg rada *Rod u gramatičkom opisu imenica (prilog stabilnosti kategorije imeničkog roda)*. Zato svoj prikaz i svoju naučnu istinu relaksira sarkazmom i kao stručnjak sa renomeom naslućuje porast naše „citatnosti“ (str. 23). Istina, nakon doze sarkazma kuražniji je za suočavanje sa deklinacijom i „množinom“ imenice *dijet-e-ø*, a spreman je i za falsifikatorske gafove. Tako zbog našeg komentara da bi se na osnovu neprecizne formulacije: „Imenica *dijet-e-ø* u množini ima oblik zbirne imenice *đec-a* i mijenja se po obrascu jednine imenica ženskoga roda na *-a*“ (Čirgić, Pranjković, Silić: 79), moglo zaključiti i da imenica *dijete* ima paradigmu imenica ženskog roda na *-a*⁷, Čirgić „bezazlenim“ intervencijama (pomjeranjem navodnika, izostavljanjem veznika *i*, pomjeranjem povratne riječice *se*) krivotvori citat i pakuje ga u formu prema kojoj se „imenica *đec-a* mijenja po obrascu jednine imenica ženskoga roda na *-a*“ (str. 24). Obmanjuje Čirgić i da smo sadržaju njegovog krivotvorenog citata „vještački“ suprotstavili „istovjetan stav Branke Tafre“ kako bismo poduprli svoju namjeru (ne kaže koju?). Istina je zapravo da smo gramatičku jedninu imenice *djeca* (a ne njenu promjenu) „poduprli“ stavom Branke Tafre: „Oblik *djeca* ne može gramatički biti 'u opreci prema jednini jer je i sam jednina“ (Šubarić 2018: 38; upor. Tafra 2005: 76). Usredsređen na obmanu ne razmišlja Čirgić o odgovoru zašto se u *Gramatici crnogorskoga jezika* oblik *đeca* prepoznaje kao množina od imenice *dijete*. Umjesto odgovora ima pitanja – sa kime polemise Sanja Šubarić u predočenom tumačenju i čijem stavu je suprotstavila stav Branke Tafre? On ne dovodi u pitanje legitimnost svoga obmanjivanja javnosti i beskrupulozno podmeće da cijenjena Branka Tafra ima „istovjetan stav“ (Čirgić: 24) sa onim što on zastupa. A istina je sasvim drugačija – Tafra je autor više radova u kojima negira ženski rod imenica tipa *paša, aga, tata...* odnosno množinu imenica tipa *djeca*. Autor je i članka *Kroatističke rodovne i brojevne stranputice*⁸ (unutar knjige *Slavenski jezici u usporedbi s hrvatskim III*), u kojem *Gramatiku crnogorskoga jezika* pominje u negativnom kontekstu – u njemu je jasno i direktno suprotstavila svoje stavove stavovima autora crnogorske gramatike. Povodom roda imenica Tafra kaže: „Udžbenička literatura nastavila je širiti iskrivljenu sliku kategorije roda pa i crnogorska gramatika (Čirgić, Pranjković i Silić 2010: 68) ponavlja pogreške hrvatske gramatike: ...“ (Tafra 2013: 57). Isti stav Tafra potvrđuje i zbog množine imenice *dijete*: „Očito je da je

⁷ Vid. u našem radu fusnotu 32 (Šubarić 2018). Iako u njoj konstatujemo nepreciznost iste vrste povodom promjene imenica tipa *tele*, Čirgić ne komentariše njen sadržaj.

⁸ file:///C:/Users/sanja/Documents/Downloads/638310.Rodovne_i_brojevne_stranputice%20(1).pdf

na djelu vrlo utjecajna škola iskrivljena gledanja na kategorije roda i broja, što pokazuje još jedan noviji primjer (Čirgić, Pranjković i Silić 2010: 79): 'Imenica *dijet-e-ø* u množini ima oblik zbirne imenice *đec-a* i mijenja se po obrascu jednine imenica ženskoga roda na -a.'" (Tafra 2013: 58)

Umjesto dodatnog komentara o „legitimnom obmanjivanju javnosti“, pozvaćemo se i mi, čini nam se, na Čirgićevo omiljenu latinsku izreku – *Sapienti sat*.

Bez obzira na raznovrsnost Čirgićevih sredstava argumentacije (... tehnika zamjene teza, igra izmišljanja grešaka, sarkazam, falsifikatorski gafovi...), pokazalo se da je u „naučnom“ argumentovanju ipak igrač na kratke staze. On očigledno nema kondiciju za čitanje radova dužih od dvadeset strana, pa se u i slučaju našeg rada uhvatio njegovog kraja prije vremena. U potpunosti je zanemario sadržaj tačaka šest i sedam (Šubarić 2018: 39–41), iako je izvjesno da nije saglasan sa njim. Interesantno i istinito – Čirgić nema komentar baš na tačku šest, u kojoj smo ukazali na to da autori *Gramatike* određujući rod brojevnih imenica zalaze u tumačenje njegove sintaksičke prirode. On ne pokušava da odgovori zašto imenice tipa *dvojica, sedmorica, obojica...* u *Gramatici* imaju posebnu vrijednost roda u odnosu na imenice *djeca, gospoda, braća...*? Nema komentar ni na činjenicu da su u *Gramatici* u primjerima *troje đece, četvoro teladi, šestoro momčadi...*, oblici zbirnih imenica određeni kao genitiv množine... Ne nudi objašnjenje ni za primjer *dvoje mojih dragih unučadi...* Prećutkuje Čirgić i naše zapažanje da specifičnost promjene „imenica na -oje-ø i -or-o“ (?) nije autorima *Gramatike* dala 'priliku' da je odrede prema rodu i da su iste na osnovu slaganja sa predikatom određene kao imenice srednjeg roda jednine...? Kao blefer zaobilazi i tačku sedam našeg rada. Čuvajući „objektivnost“ naslova svog reagovanja (*Povodom jednoga prikaza Gramatike crnogorskoga jezika (2010)*), on ne konstatuje da je ta tačka posvećena udžbeniku *Crnogorski jezik za II razred gimnazije* (Čirgić, Šušanj 2016) i gramatičkom opisu imenica unutar njega. Sva zapažanja unutar te tačke za njega su irelevantna, pa i ono kojim se konstatuje da udžbenik *Crnogorski jezik za II razred gimnazije* ne sadrži obrasce imeničkih deklinacija, tj. da u tom udžbeniku deklinacijske vrste nisu raspoređene i predstavljene prema rodovima, niti su identifikovane i predstavljene kao *I, II, III* odnosno *a-, e-* ili *-i* vrsta.

U samoj završnici svoga reagovanja Čirgić nesmotreno kontrira sam sebi i baca novo svjetlo na naš rad: „U cijelome prikazu Sanje Šubarić na preko dvadeset strana i pored pažljiva čitanja nijesmo našli ništa što bi ukazivalo na nedosljednost, nepreciznost ili što bi se moglo nazvati pogrešnom tvrdnjom. Možda toga u *Gramatici* i ima, kao što ima i u drugim sličnim publikacijama, ali toga nema među onim primjedbama koje S. Šubarić donosi.“ (Čirgić 2019: 24). O razlozima za nas neočekivanog priznanja nećemo nagađati. Iako pod rukom majstora od pera, istina je izmakla i našla svoj put.

I pošto je čitaocima povodom zaključka našeg rada priuštio svojevrstnu lingvističku bravuru, u formi priznanja o dosljednosti, preciznosti i tačnosti tvrdnji

koje smo iznijeli, procijenio je Čirgić da je mjesto i vrijeme da još jednom kaže ko je ko u crnogorskoj lingvistici. On je junak crnogorske jezičke standardizacije – procesa u kome „nije bilo ni Sanje Šubarić ni njezinih koleginica i kolega s fakulteta na kojem radi“ (Čirgić: 25). Zato što ih nije bilo, od njih treba odbraniti montenegristiku. Istina je – on ne zna da objasni razliku u rodu (prema *Gramatici crnogorskoga jezika*) dvorodne imenice *auto*, ali je ljut zbog saznanja da ima i onih koji u ime crnogorske nauke o jeziku dokazuju logičku i funkcionalnu nekonzistentnost morfološkog određenja roda imenica. U interesu montenegristike, ali i opšte nauke o jeziku, valjalo bi da ovdašnji koautor *Gramatike crnogorskoga jezika* što prije povrati narušeni spokoj i kao gramatičku istinu prizna da nominativni nastavak imenice ne može biti pokazatelj njenoga roda, a onda i da gramatički rod, za njega dvorodne, imenice *auto* nije određen njenim nastavkom već flektivnim afksom pridjevske riječi koja stoji uz nju (*taj auto / to auto*).

Literatura

- Badurina, Lada. *Između redaka. Studije o tekstu i diskursu*. Zagreb – Rijeka: Hrvatska sveučilišna naklada, Izdavački centar Rijeka, 2008.
- Čirgić, Adnan, Ivo Pranjković i Josip Silić. *Gramatika crnogorskoga jezika*. Podgorica: Ministarstvo prosvjete i nauke, 2010.
- Čirgić, Adnan i Jelena Šušanj. *Crnogorski jezik za II razred gimnazije*. Podgorica: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 2016.
- Čirgić, Adnan. „Povodom jednoga prikaza *Gramatike crnogorskoga jezika* (2010)“. *Lingua Montenegrina*, god. XII/1, br. 23 (2019): 15–26.
- Marković, Ivan. *Uvod u jezičnu morfologiju*. Zagreb: Disput, 2013.
- Pišковиć, Tatjana. *Gramatika roda*. Zagreb: Disput, 2011.
- Pravopis crnogorskoga jezika*. Podgorica: Ministarstvo prosvjete i nauke, 2010.
- Silić, Josip i Ivo Pranjković. *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta*. 2. izdanje. Zagreb: Školska knjiga, 2007.
- Šubarić, Sanja. „Prilog istoriji jezika – disimilacija i metateza suglasnika u pisanoj građi XIX vijeka“. *Folia linguistica et litteraria – časopis za nauku o jeziku i književnosti*, 16 (2017): 155–66.
- Šubarić, Sanja. „Status skraćena – u istorijskoj i savremenoj perspektivi“. *Slavistična revija, časopis za jezikoslovje in literarne vede*, 65/2 (2017): 263–80.
- Šubarić, Sanja. „Rod u gramatičkom opisu imenica (prilog stabilnosti kategorije imeničkog roda)“. *Folia linguistica et litteraria – časopis za nauku o jeziku i književnosti*, 20 (2018): 21–44.
- Šubarić, Sanja. „O leksičkim spojevima tipa Omer(-)paša“. *Andrićev Latas* (urednik Branko Tošović), Andrić-Initiative, 11. Institut für Slawistik der Karl-

Franzens-Universität Graz, Departman za rusku i slovensku filologiju Fakulteta za strane jezike i književnosti Univerziteta u Bukureštu, Udruženje Srba u Rumuniji, Narodna i univerzitetska biblioteka Republike Srbije u Banjaluci, Svet knjige Beograd, nmlibris Beograd (2018): 763–73.

Tafra, Branka. *Od riječi do rječnika*. Zagreb: Školska knjiga, 2005.

Tafra, Branka. „Kroatističke rodovne i brojevne stranputice“. *Slavenski jezici u usporedbi s hrvatskim III* (uredila Dubravka Sesar). Zagreb: FF Press. 2013, 49–66. Preuzeto sa: file:///C:/Users/sanja/Documents/Downloads/638310.Rodovne_i_brojevne_stranputice%20(1).pdf

ANOTHER CONTRIBUTION TO THE STABILITY OF THE CATEGORY OF NOMINAL GENDER

– on A. Čirgić’s reaction to the paper *Gender in the grammatical description of nouns (a contribution to the stability of the category of nominal gender)* –

Another contribution to the stability of the category of nominal gender is a response to the text *On a review of the Grammar of the Montenegrin Language* (2010), which represents A. Čirgić’s unscientific review of our paper *Gender in the grammatical description of nouns (a contribution to the stability of the category of nominal gender)*. Despite not being engaged in scientific argumentation, as an editor of the journal in which he published his text, Čirgić gave himself permission to qualify it as a “professional paper”. The fact that we have opposed the approach of defining noun gender as a morphological category, which is taken in the *Grammar of the Montenegrin Language* and textbooks based on it, has been ignorantly interpreted by the co-author of the *Grammar of the Montenegrin Language, Montenegrin language for the II grade of grammar school* and the editor of the journal *Lingua Montenegrina* as our disagreement with the “methodological approach to drafting the *Grammar of the Montenegrin Language*”. Being one of those who do not deal with mere theoretization, here he proves his professionalism by using the strawman argument technique, inventing mistakes and deliberately missing the point, hypothesizing about the territorial identity of Montenegrins who use the forms of *zeke, mede...* that is to say *zeki, medi...*, by contemplating our leisure time, but also by speculating about the increase of our “citation rates”...

Key words: nouns, grammatical gender, masculine/feminine/neuter gender, dual gender, nominative ending, noun paradigm, grammatical number, modifiers, *Grammar of the Montenegrin Language* (2010), Adnan Čirgić